

В качестве методов учета затрат на качество (рисунок 1) могут выступать метод оценки прямых затрат и метод оценки затрат по функциям (ABC-cost), которые позволят оценить величины затрат для конкретного вида продукции или операции и получить точную картину. Для оценки прямых затрат можно применить концепцию 6M: персонал (man), оборудование (machine), материалы (materials), методы (methods), метрология (metrology), окружающая среда (media)/

Рис. 1. Методы учета затрат на качество

Таким образом, для решения главной задачи предприятия – достижения конкурентоспособности на рынке – необходимо создать систему, которая позволила бы повышать качество продукции и при этом снижать затраты. Одним из эффективных рычагов воздействия на “цену качества” может стать система учета затрат на качество предприятия, которая позволит не только оценить величину общих затрат, но и вклад каждой категории затрат в общий итог. При распределении затрат на качество приоритетным направлением должны стать затраты в следствие соответствия, в частности, затраты на превентивные меры, то есть на действия по предотвращению появления бракованной продукции. Такой подход позволит сократить нежелательные расходы предприятия на исправление брака после того как продукция произведена или попала к потребителю, так как в этом случае потери предприятия будут гораздо существеннее.

УДК 657.05

Калабухова С.В., к.е.н., доц.

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

ДЕФІНІЦІЇ ПОНЯТТЯ “MANAGEMENT ACCOUNTING”: УПРАВЛІНСЬКИЙ ОБЛІК ЧИ БУХГАЛТЕРСЬКИЙ МЕНЕДЖМЕНТ?

У 2008 році Всесвітня Асоціація бухгалтерів і фінансових фахівців, що працюють в бізнесі, відома як Institute of Management Accountants (IMA, США), у своїх Положеннях презентувала нове визначення поняття “management accounting” разом з поясненням причин, що призвели до нового тлумачення, а також з описом процесу обґрунтування та використання критеріїв при його підготовці. В оригіналі нове визначення наведено у такому формулюванні: “Management accounting is a profession that involves partnering in management decision making, devising planning and performance management systems, and providing expertise in financial reporting and control to assist management in the formulation and implementation of an organization’s strategy” [1].

Перше визначення дефініції “management accounting” було видане IMA у 1981 році та формулювалося так: “...the process of identification, measurement, accumulation, analysis, preparation, interpretation, and communication of financial information used by management to plan, evaluate, and control an organization and to assure appropriate use of and accountability for its resources”. Достатньо володіти англійською мовою із словником, щоби зрозуміти, що у 1999 році подібне визначення, але в українському перекладі, знайшло свого відображення у Законі України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні”, під терміном “бухгалтерський облік” [2], а саме: бухгалтерський облік – процес виявлення, вимірювання, реєстрації, накопичення, узагальнення, зберігання та передачі інформації про діяльність підприємства зовнішнім та внутрішнім користувачам для прийняття рішень. Як бачимо, на цьому етапі відбулася перша підміна бухгалтерських понять, при якій питання бухгалтерського менеджменту охарактеризувалися як процеси бухгалтерського обліку.

У 1997 році на теренах пострадянського простору одним з перших виходить посібник під редакцією В.Ф. Палія та Р. Вандер Віла під назвою “Управлінський облік” [3], який позиціонується як посібник для підготовки бухгалтерів-менеджерів, бухгалтерів-аналітиків за програмою магістра ділового адміністрування. Зрозуміло, що мова йде про запровадження основних принципів “management accounting”, але виникає питання, чи є доречним такий дослівний переклад цього поняття у розумінні “управлінський облік”. Треба віддати належне вітчизняним законодавцям, які у Законі України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні” досить вірно окреслили межі та призначення управлінського обліку як внутрішньогосподарської системи обробки та підготовки інформації про діяльність підприємства для внутрішніх користувачів у процесі управління підприємством. Проте у науковій фаховій літературі з цього періоду починається масове ототожнення бухгалтерського менеджменту з управлінським обліком.

Після 2005 року в українській науковій фаховій літературі з’являється ряд праць, присвячених питанням контролінгу. Загалом автори цих праць визначають контролінг як інформаційну систему, що забезпечує вирішення оперативних завдань з орієнтацією на досягнення стратегічних цілей [4]. Як бачимо, за сутністю таке визначення в основному збігається з терміном “управлінський облік”, який наведено у законодавчому документі. Отже, відбувається друга підміна бухгалтерських понять, при якій питання бухгалтерського контролю описуються поняттям управлінського обліку.

Слід відмітити, що наведене IMA нове визначення “management accounting” ґрунтується на таких ключових функціях менеджменту як: планування діяльності (devising planning), організація взаємодії для виконання запланованих завдань (involves partnering), мотивування виконавців до досягнення поставлених цілей організації (performance management systems), контроль фактичних результатів у порівнянні із запланованими (control). При цьому зазначається, що названі функції менеджменту потребують прийняття рішень (management decision making). Необхідно підкреслити, що для здійснення функцій управління необхідна комунікація, тобто обмін інформацією, що зумовлює прийняття правильного рішення. Тому забезпечення комунікації у системі управління організацією відбувається через експертизу, тобто аналіз даних фінансової звітності (providing expertise in financial reporting). Зрозуміло, що постачальником даних для складання фінансової звітності є бухгалтерський облік.

Отже, пропонуємо авторську інтерпретацію оригінального визначення “management accounting” з врахуванням всіх ознак менеджменту та предметної сфери обміну інформацією: бухгалтерський менеджмент є професійною діяльністю, яка спрямована на організацію взаємодії у внутрішньому та зовнішньому бізнес-середовищі для прийняття управлінських рішень, забезпечує планування та мотивування в системах управління на основі результатів аналізу даних (експертизи) фінансової звітності та контролю облікової оперативної інформації, допомагає керівництву у розробці і реалізації організаційної стратегії.

Схематичне зображення предметної сфери бухгалтерського менеджменту запропоновано на рис.1.

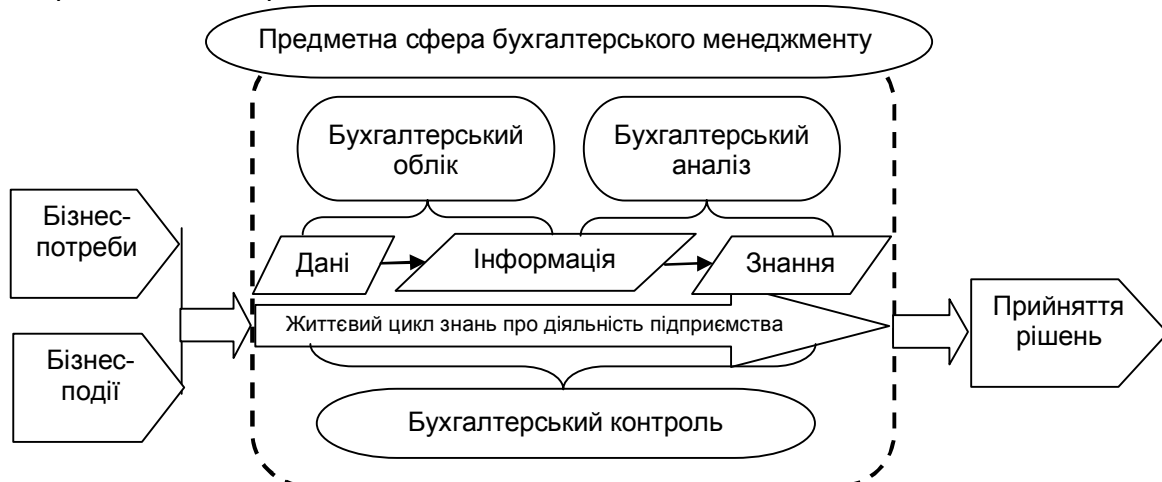

Рис.1. Бухгалтерський менеджмент як діяльність щодо створення ланцюга цінності інформації та знань про діяльність підприємства для прийняття рішень

Необхідно підкреслити, що у бухгалтерському менеджменті об'єктом пізнання діяльності суб'єктів господарювання є процеси планування, організації, приведення в дію (мотивування) та контролю з метою досягнення координації людських і матеріальних ресурсів, необхідних для ефективного виконання завдань і реалізації організаційної стратегії, тобто “management”. До одного з предметів пізнання цього об'єкту, юридично доказового кута зору на нього слід віднести процеси комунікації та обміну інформацією і знаннями у формі результатів аналізу та контролю даних бухгалтерського обліку і фінансової звітності, що забезпечують прийняття рішень зовнішніми та внутрішніми користувачами, тобто “accounting”.

Отже, вважаємо, що в сучасних умовах розвитку вітчизняної бухгалтерської науки треба відійти від підміни понять і почати оперувати сучасною термінологією, зокрема включаючи у науковий оборот словосполучення “бухгалтерський менеджмент” у розумінні професійної діяльності, яка інтегрує у собі процеси бухгалтерського обліку, бухгалтерського аналізу та бухгалтерського контролю з метою підготовки і прийняття управлінських рішень. Додамо при цьому, що нова Універсальна десятикова класифікація (УДК) інформації, видана Книжковою палатою України у 2011 році [5, с. 121], вже передбачає таку класифікаційну позицію (657.05).

При цьому вважаємо, що управлінському обліку слід залишити його законодавчо закріплене призначення та розуміти як процес виявлення, вимірювання, реєстрації, накопичення, узагальнення, зберігання та передачі інформації про виробничу програму підприємства внутрішнім користувачам для прийняття оперативних і стратегічних рішень з виробництва і реалізації продукції, зокрема при складанні бюджетів доходів і витрат, калькулюванні собівартості продукції, нормуванні запасів, їх контролі та аналізі відхилень, розробці маркетингових стратегій.

Література:

- 1) Definition of Management Accounting [Електронний ресурс] / Institute of Management Accountants, NJ 07645. – Режим доступу: www.imanet.org.
- 2) Закон України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні” [Електронний ресурс] / Верховна Рада України; Закон від 16.07.1999 № 996-XIV (із змінами). – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/996-14>.
- 3) Управленческий учет / Под ред. В.Палия и Р. Вандер Вила. – М.: ИНФРА-М, 1997. – 480 с.
- 4) Давидович І.Є. Контролінг: навч.посібник. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 552 с.
- 5) Універсальна десятикова класифікація (УДК). Основна таблиця 6. Прикладні науки. Медицина. Техніка: основні ділення / Книжкова палата України імені Івана Федорова. – [2-ге вид.]. – К., 2011. – 320 с.

УДК 332.1: 336.25 (575.3)

Каримов Г.Ю., к.э.н., доц.
Институт экономики и торговли
Таджикский государственный университет коммерции

**АНАЛИЗ СТЕПЕНИ СПРАВЕДЛИВОСТИ РАСПРЕДЕЛЕНИЯ
ДОХОДОВ НАСЕЛЕНИЯ РЕСПУБЛИКИ ТАДЖИКИСТАН**

Персональное распределение доходов отмечается значительной неравномерностью, измерить которую можно на основе методологии Парето-Лоренца – Джини. Измерение уровня неравномерности распределения доходов нами выполнены на основе данных о распределении населения, работающих по найму, объединив в определённые доходные группы. Сопоставив долю каждой из групп в совокупном доходе, можно построить график, иллюстрирующий дифференциацию доходов. Для этого используется кривая Лоренца как показатель, отражающий неравномерность распределения совокупного дохода общества между различными доходными группами. Кривая Лоренца является графически концентрированное выражение обратной зависимости между относительными величинами дохода и числом их получателей, чем больше отклоняется кривая Лоренца от прямой биссектрисы, тем больше неравенство в распределении доходов и тем больше коэффициент Джини (G) приблизится к единице.

Дифференциация доходов складывается воздействием разнообразных факторов, однако наиболее доходы распределены неравномерно по факторам собственности и трудовым, поэтому мною проанализированы степень неравенства распределения доходов населения Республики Таджикистан по данным распределения в процентах от общей численности работников предприятий и организаций по размерам начисленной заработной платы за декабрь 2009-2012 годов.

Затем на основе доли процента группы населения с начислением заработной платы в отдельности до 300 сомони, до 900 сомони, до 1500 сомони определяется распределения общего дохода по группы населения с соответствующими начислениями заработной платы.